

Organisaatio	Kommentti	Lopullinen vastaus
	2-6 vuotiaiden pitää saada	Kiitos palautteesta
YDHV lakitiimi	Luku huomioi hyvin ruokailun ja kehityksen yhteyden. Hyödyllisiä täsmennyksiä voisivat olla: ruutuajan ja ruokailun yhteyden käsittely, napostelukulttuurin vaikutukset, sekä keinoja valikoivan syömisen	Nämä aiheet on käsitelty eri luvuissa, ei muutosta tässä kohtaa.
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Terveiden edistämisen tutkimusyksikkö	+ Ohjauksen tueksi -osiot olivat selkeitä ja auttavat terveydenhoitajaa kysymään lapsiperheiltä perheen ruokailusta. + Tekstissä oli hyvin kuvattu konkreettisia esimerkkejä siitä, miten perhe voi tukea lapsen	Kiitos palautteesta
Kaarea Oy, Ravitsemusasiantuntijat	S. 72, r.7-10 ja r. 19-22: hyvät kommentit valikoivuuteen, ateriaritmiin ja välipalojen koostamiseen liittyen. Luvussa muutenkin tuotu hyvin esiin	Kiitos palautteesta
Suomen Lastenlääkäriyhdistys ry, HUS, Helsingin yliopisto	Luku 7 on kokonaisuutena onnistunut. Erityisen hyvää on yhteisten aterioiden, ruokailon, lapsen osallisuuden sekä valikoivan syömisen tavallisuuden korostaminen. Luvun sävy on pääosin myönteinen, joustava ja perhelähtöinen. Yksittäisissä kohdissa voisi kuitenkin harkita hieman vähemmän normatiivisia ilmaisuja sekä päivittää valikoivan syömisen taustatekijöitä koskevia kuvauksia vastaamaan nykyistä tutkimustietoa. Esimerkiksi ilmaisu "Lapsi voi esimerkiksi valikoida ruokaansa tavanomaista enemmän tai kieltäytyä syömästä saadakseen huomiota" voisi korvautua kehityksellisellä näkökulmalla, jossa valikoivan syömisen todetaan liittyvän usein	Korjattu osin ehdotuksen mukaisesti, säilytetty alkuperäinen ilmaisu "aikuinen päättää...", sillä ruokailun rakenteista puhuminen on kodeissa kankea ilmaisu. Lisätty listaan maininta siitä, että lapsi harjoittelee syömistä ja ruokailun taitoja.
Suomen Kätilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry	-	

Elintarviketeollisuusliitto ry	s. 70, rivi 22 Tässä olisi hyvä käyttää jotain muuta ilmaisua kuin lastenruoka, ettei sekoitu alle 3-vuotiaille tarkoitettuihin lainsäädännössä määriteltyihin lastenruokiin (elintarvikkeisiin). Voisiko käyttää esim. "leikki-ikäisten aterioita"? s. 71 rivit 22–26: Kappaleessa nostetaan esille leikki-ikäisten lasten sekaruokavalion haasteita (tyyydyttyneen rasvan saanti). Tässä voisi ohjata	Lauseita muotoiltu osittain ehdotuksen mukaisesti
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.	s. 69 r.16-17 Lihajalosteissa on kategorian sisällä paljon erilaisia tuotteita, kuten kaikissa muissakin ruokaryhmissä. Sydänmerkistä tunnistaa tuoteryhmän sisällä terveydelle suotuisan vaihtoehdon.	Kiitos kommentistanne. Sydänmerkin rooli tuoteryhmän sisäisenä ohjausvälineenä on jo huomioitu suositusluonnoksessa taulukon alaviitteessä. Prosessoitu liha -kategorialle on asetettu selkeä 'mahdollisimman vähän' -
Imetyksen tuki ry	Ei kommentteja	Kiitos palautteesta
Helsingin kaupunki, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Terveysasemat ja sisätautien poliklinikka	Sivu 70, rivit 6–8: On hyvä, että leikki-ikäiselle lapselle tavanomainen valikoiva syöminen nostetaan esiin ja vanhempia ohjataan myönteiseen, kannustavaan ja rentoon ruokailutilanteeseen. Tähän	Lisätty esimerkkejä tekstiin leikki-ikäisen normaalista valikoivasta syömiskäyttäytymisestä

Metropolia Ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu	s. 70, r. 27-28. Lapselle tarjotaan toistuvasti erilaisia ruokia, vaikka ne eivät heti maistu. Vanhemmalta vaaditaan sitkeyttä sekä luottoa siihen, että lapsi tutustuu omaan tahtiinsa ruokaan, vaikka hän ei sitä heti söisikään. Kannattaisiko kappaleeseen sisällyttää enemmän kannustavaa asennetta, esim. "Lasta kannustetaan uusien makujen maistamiseen ja maistamisesta annetaan lapselle kehuja." sivu 70, rivit 30-32 Aterialla on aina hyvä olla jotain lapselle tuttua, esimerkiksi perunaa, täysjyvälisäkettä tai leipää, jolla lapsi voi tarvittaessa täyttää vatsan. Tähän ehkä voisi perään laittaa perustelun myös siitä, jos lapsi ei syö mitään, miten se vaikuttaa esim. väsymykseen ja tunnesäätelyyn. s.72, rivi 24 Varhaiskasvatuksen ruokailun toteuttamisesta on säädetty varhaiskasvatuslaissa, lisäys Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2022 sekä esi- ja	Muokattu osittain ehdotuksen mukaisesti. Tekstissä jo viittaus Varhaiskasvatuksen ruokailusuositukseen. Lisäksi ruokakasvatuksesta on oma lukunsa.Ei lisäystä ruokakasvatuksen määritelmästä varhaiskasvatuksessa.
ETM (ravitsemustiede). Lausunto pohjaa henkilökohtaisiin mielipiteisiin eli ei edusta työnantajani (Nutricia c/o Danone Oy:n)	* Hienoa, että ruokakasvatus näkyy suosituksessa.	Kiitos palautteesta
Suomen ympäristökeskus (Syke)	Varhaislapsuus on keskeinen vaihe myös ympäristön näkökulmasta kestävien ruokailutottumusten kehittymiselle. Sivulla 70 (r. 11–13) vanhempien roolia koskevaa tekstiä voisi täydentää tuomalla esiin heidän tehtävänsä tarjota lapselle ympäristön kannalta kestäviä	Lausetta muotoiltu ehdotuksen mukaisesti. Lisätty palkokasvit lauseeseen

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry	Varhaiskasvatuksen rooli on keskeinen lapsen turvallisen ruokasuhteen tukemisessa. Allergia-, iho- ja astmaliitto toteaa, että päiväkotikäisillä lapsilla ruoka-allergiat ovat kaikkein yleisimpiä ja huoltajilla voi olla pelkoja liittyen	Kiitos palautteesta
WWF Suomi	WWF katsoo, että luvussa 7.4 lihaleikkeleistä luopumista	Poistettu leikkeleet ja lausetta uudelleen muoiltu
Pro Vege ry	s. 73 r. 12, Kappaleessa vertaillaan suolan määrää puuron sekä leivän ja leikkeleen välillä. Puuron suosittamisen lisäksi olisi syytä linjata, että lihaleikkeleistä olisi syytä luopua varhaiskasvatuksen ruokailussa kokonaan jo	Lausetta muotoiltu uudestaan.
Marttaliitto ry	Sivu 70, rivi 20: Nostosta puuttuu pilkut pää- ja relatiivilauseiden välistä. Lisäksi toinen virke ei ole kokonainen. Joko yhdistettävä pilkulla tai ja-sanalla edelliseen (Lapsi syö, mistä pitää ja pitää siitä, mikä on tuttua...), jolloin "lapsi" on myös toisen lauseen subjekti, tai toiseen lauseeseen on lisättävä subjekti (Lapsi syö, mistä pitää. Hän pitää siitä, mikä on tuttua.)	Korjattu ehdotusten mukaisesti.
Sosiaali- ja terveysministeriö	Sivulla 69 pääkohtiin (leikki-ikäiset) ehdotetaan lisättäväksi molempiin ”Kaikille 2–17-vuotiaille suositellaan päivittäistä D-vitamiinilisää 7,5 µg ympäri vuoden.”, kuten nuorten kohdassakin. Sivulla 73 termistö on	Lisätty pääkohtiin D-vitamiinilisänsäkäyttösuositus. Termistöä yhteinäsitetty
Ruokakasvatusyhdistys Ruukku ry, Lausunto laadittu yhdessä Ruukun ravitsemusasiantuntijoiden (ETM/FM) kesken.	s. 70, rivi 25 Jos mahdollista, tässä kohtaa voisi vielä perustella aistilähtöisen ruokakasvatuksen merkitystä. "Uusia ruokia voi katsella, haistella, tunnustella ja lopulta maistella yhdessä" Lisäys:	Lisätty lause ehdotuksen mukaisesti

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL, Ravitsemustiimi ja Terveysterventiot-tiimi	Sivu 69, rivi 30, "ja lapsi päättää paljonko syö", hän-sanana ja pilkun lisäys: "lapsi päättää, paljonko hän syö" Sivulla 70 rivillä 9 "7.1. Varhaislapsuus on ruokatottumusten ja makumieltyimysten perusta" otsikossa on ylimääräinen sisennys ja ylimääräinen piste verrattuna muihin vastaavalla tasolla oleviin otsikoihin. Suosittelemme yhtenäistämään. Sivulla 70 rivillä 20 "Nosto: Lapsi syö mistä pitää. Pitää siitä mikä on tuttua. Tutuksi tulee se mitä tarjotaan usein" -tekstin suosittelemme kursivoimaan tekstin samaan tapaan kuin	Kirjoitusvirheet yms. Viittaukset korjattu ehdotusten mukaisesti
Suomen Sydänliitto ry	Tässä kappaleessa voisi olla selkeästi myös olla viesti: ruokaa ei tarvitse ansaita eikä sitä pidä käyttää palkintona. (joustavasta ruokasuhteesta on ruokakasvatuksen kappaleessa, mutta tämä voisi olla täällä selkeästi sanottuna myös, koska tässä iässä moni lapsi valikoi syömisiään ja haitalliset mallit opitaan helposti). s.70 r 3 ohjattua ja lapsilähtöistä-> pedagogisesti suunniteltua ja lapsilähtöistä. (Ohjattu sanaa käytetään varhaiskasvatuslaissa, mutta pedagoginen toiminta korostaa ruokakasvatuksen merkitystä ja suunnitelmallisuutta.) S70 r 24 Lisäysehdotus pilkkoa: Uusia ruokia voi katsella, haistella, tunnustella, pilkkoa ja lopulta maistella yhdessä. S70 r 30 Tarvitaan useita maistamiskertoja, jotta lapsi tottuu happamiin ja karvaisiin makuihin, joita on paljon kasviksissa	Korjattu ehdotusten mukaisesti

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Työikäisten ravitsemuksen tutkimuskärki	Luku tuo hyvin esiin leikki-iän merkityksen ruokatottumusten, makumieltymysten ja ruokasuhteen kehittämisessä. Erityisen hyvää on, että siinä huomioidaan ruokahalun	Kiitos palautteesta
Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus STHL ry	Ei kommentoitavaa.	
Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy	Tämä osio kokonaisuutena erittäin tärkeä, voisiko tätä jopa laajentaa jonkinlaiseksi ohjausmateriaaliksi? Leikki-ikäisten valikoivaan syömiseen liittyy paljon vääriä käsityksiä. Tämän tekstin voisi tällaisenaan tulostaa monelle perheelle mukaan annettavaksi. S. 70 r. 31: käytännössä joissakin perheissä kuitenkin toimii parhaiten	Ohjausmateriaalin tekeminen kuuluu jalkauttamisvaiheeseen
Ilmastolääkärit-verkosto	sivu 71, rivit 22-23 pieni muutos: Leikki-ikäisen sekaruokavaliossa eläinperäinen ruoka, erityisesti rasvaiset maitovalmisteet, liha sekä voita sisältävät levitteet ovat	Lausetta muotoiltu ehdotuksen mukaisesti